Godina II. — Broj 413.

CIJENA LISTU: U predplati za čitavu godinu K 32·—, za polugodište K 16·—, tromjesečno K 8·—, mjesečno K 3·—, u maloprodaji 10 helera. — OGLASI primaju se u upravi lista trg Custoza broj 1, te se računaju po 30 helera za prostor visok 4 milimetara i dug 8 cm.

HRVATSKI LIST

izlazi u Puli, svaki dan u 5 sati ujutro.

Uterak, 29. kolovoza 1916.

„HRVASKI LIST“ izlazi u nakladnoj tiskara JOS. KRMPOTIĆ u Puli, trg Custoza broj 1. Uredništvo se nalazi u Sišanskoj ulici broj 24. — Odgovorni urednik: JOSIP HAIN u Puli. Rukopisi se ne vraćaju. Ne uvažuju se anonimni dopisi. Nefrankirana pisma se ne primaju.

Rumunjsko izdajstvo.

Rat sa Rumunjskom.

„Fremdenblatt“ piše o rumunjskom naviještenju rata: Jučerašnja nota rumunjske vlade je dokaz nečuvene besramnosti, te je Rumunjska doživjela čemernu slavu, da je nadmašila u podlosti dapače i Italiju, koja je barem jednostrano postavila izvan krijeposti saveznički ugovor s Austro-Ugarskom nekoliko tjedana prije nego li joj je rat navijestila. Ali što je sinoć u 9 sati naš saveznički rumunjski kabinet ukinuo saveznički ugovor s nama ratnim navještajem, takav neposredni skok iz saveza u rat stoji u povjesti kao jedini osamljeni slučaj. I okolnost, da se rat započinje zajedno s izručenjem ratnog navještaja, jest dogodjaj, koji je bez primjera u analima diplomacije. Rumunjska je nogama pogazila svaki obzir, što ga pristojnost, samopoštivanje i poštenje nalažu. Jasno je, da izmedju talijanskog naviještenja rata Njemačkoj i rumunjskog naviještenja rata Austro-Ugarskoj postoji unutrašnja sveza, te da je zajedničko postupanje obiju izdajnika plod zavjere. To je par plemenite braće! Ali kao što talijanska pomoć nije mogla prošle godine da zaustavi austro-ugarskog i njemačkog pobjedonosnog pohoda na istoku, ali kao što vjerolomstvo kralja Vittoria Emmanuela nije spriječilo oslobodjenja Poljske ispod ruske vlasti, tako ni podli, nepristojni zaskok Rumunjske neće biti u stanju da tezulja rata prebaci na našu nesreću. Ta mi smo dugo već računali s mišlju, da je rat s Rumunjskom moguć. Poduzeli smo sve priprave, da možemo s uspjehom ići u susret novomu neprijatelju. Razjarenim srcem i pravednom srdžbom, ali takodjer s mirnošću i pouzdanošću stupamo mi u novi boj, što nam je nametnut, čvrstom odlučnošću, da potučemo i novog ovog izdajničkog saveznika.

Austro-ugarski ratni izvještaj.

Beč, 28. (D. u.) Službeno se javlja:

Istočno bojište.

Bojna skupina generala konjaništva nadvojvode Karla Franja Josipa: Na jugoistočnim i istočnim pograničnim bedemima Ugarske izmijenio si je sinoć novi naš neprijatelj, Rumunjska, razbojničkim zaskokom prve hice s našim pograničnim stražama. Kod klanca Roten-Turm i kod klanaca na jugozapaču i na jugu od Brašova stupile su ranim jutrom na oboj strani u boj prednje čete; tu smo učinili prve rumunjske zarobljenike.

U Karpatima suzbili smo sjeverozapadno od brda Kukul jaki ruski napadaj s teškim neprijateljskim gubicima. I sjeverno od Mariampola svršio se je s potpunim neuspjehom za Ruse napadaj, što su ga sinoć poduzeli. Bili su svuda, dijelom protunavalom, suzbijeni, te su ostavili u našim rukama mnogo zarobljenika.

Hindenburgova bojna fronta: Vojska generala pukovnika Tersztyanskoga je osujetila navalne pokušaje Rusa. Inače nema osobitih dogodjaja.

Talijansko bojište.

Na Cauriolu je bilo opet žestoke borbe. Nakon što se je bio izjalovio neprijateljski napadaj u našoj topovskoj vatri, uspjelo je na veče talijanskoj četi potporom jakog topništva, da prodre u naše položaje na vrhuncu. Jutros rano izbacili smo protunavalom opet neprijatelja. Na primorskoj je fronti opstreljavalo talijansko topništvo žestoko brdo Sv. Gabrijela i okolicu Nove Vasi.

Jugoistočno bojište.

Kod c. i k. bojnih sila nema ništa važna.

Zamjenik poglavice generalnog stožera
pl. Höfer, podmaršal.

Njemački ratni izvještaj.

Berlin, 28. (D. u.). Iz velikog se glavnog stana službeno javlja:

Zapadno bojište.

U području Somme učinili su na veče naši zapadni protivnici upotrebom jakih sila, nakon obilate topovske priprave, nove napore, da probiju naše linije na sjeveru od rijeke. Protiv fronte Thiepval, farma Mouquet i šume Delville-Ginchy jurišali su više puta Englezi, a protiv naših položaja izmedju Maurepas-Clery Francuzi. Navale su se izjalovile što u borbi na bodove, što protunavalom. Jugozapadno od Farme Mouquet i u šumi Delville bije se još nadalje boj u malenim dijelovima jarka. Na ostalo zapadnoj fronti osim živahne topovske djelatnosti u večernjim satovima s obje strane prokopa La Bassee, te na istočnoj obali Moze nema ništa osobita.

Istočno bojište.

Hindenburgova fronta: Blizu Lennewadena donio nam je ophodnjiski napadaj 2 časnika i 37 momaka kao zarobljenike. Sjeveroistočno od Svinjuha (u luku kod Lucka) suzbile su austro-ugarske čete napadaje ruskih odijeljenja.

Nadvojvodina fronta: Sjeverno od Dnjestra provalile su na veče jake ruske sile na juriš. Početni je neprijateljski uspjeh kod Delejova bio posve izjednačen nočnom protunavalom. Dalje na sjeveru nijesu mogle da se razviju iz svojih položaja za jurišanje izmedju Tolste Babe i Žavala neprijateljske navalne čete od djelovanja naše zaporne vatre. Na Karpatima bili su suzbačeni ruski napadaji protiv visokog šljemena sjeverozapadno od Kukula i na Staroj Vipčini.

Na sedmogradskoj granici uhvatili smo rumunjskih zarobljenika.

Balkansko bojište.

Na fronti Moglene došli su Bugari u posjed visova na jugu od Zborskoga. Na čeganskoj su se planini izjalovili srpski protunapadaji.

Vrhovno vojno vodstvo.

BRZOJAVI.

Rumunjska navijestila Austro-Ugarskoj rat.

Beč, 28. (D. u.) Sinoć je došao rumunjski poslanik u izvanjsko ministarstvo, da preda notu, prama kojoj smatra se Rumunjska u ratnom stanju s Austro-Ugarskom od 27. kolovoza u 9 sati na veče.

Njemačka navijestila Rumunjskoj rat.

Berlin, 28. (D. u.) Službeno se javlja: Pošto je Rumunjska sramotno prelomivši ugovore, što ih je sklopila sa Austro-Ugarskom i Njemačkom, navijestila jučer našemu savezniku rat, bilo je njemačkom poslaniku u Bukareštu naloženo, da zahtijeva putnice te da izjavi rumunjskoj vladi, da se sada takodjer i Njemačka smatra u ratnom stanju sa Rumunjskom.

Rumunjska u predvečerje naviještenja rata Austriji.

Amsterdam, 26. Iz Londona se javlja, e se tamo šire glasovi, da će antanta upraviti na Rumunjsku ultimatum radi dozvole prolaza ruskih četa prema Bugarskoj.

Bukarešt, 27. „Moniteur“ priopćuje zaključak ministarskog vijeća, kojim se izvanredni kredit za vojsku od 600 milijuna povećaje za 200 milijuna. „Universul“ javlja, da je mjesto inženira Saligni bio imenovan municijskim ravnateljem general Paraskivesce. Generalni nadzornik Popović bijaše na mjesto Overesco imenovan zapovjednikom prve armije.

„Politique“ od 25. t. mj. piše prilikom kraljevog rodjendana: Kratko doba, što nas dijeli od onoga dana, u kojemu je naš vladar obećao narodu, da će odlučnošću i strpljivošću krenuti putem svojih prethodnika u veću slavu naše domovine, dostatno je, da nam se današnji dan čini iz dviju uzroka dobrodošlim: Ponajprije nam daje priliku, da se zahvalimo za način, kojim je ono obećanje bilo izvršeno, a onda, da Providnost molimo, da bude našemu kralju i gospodaru sklona. Danas se više ne radi o učvršćenju onoga, što je bilo već stvoreno, već da se održi ono, što je Rumunjska na veličini, sili i slavi postigla pod Karlom te da se k tome dodaje još ono, što nam dogodjaji mogu donijeti e bi se ugled i područje domovine povećali. Došao je važan trenutak za Rumunjsku, čiji sinovi puni pouzdanja gledaju u onoga, koji vodi njezinu sudbinu, kojom je čvrstom rukom za vrijeme od 48 godina upravljao Karol Veliki. Danas nas sa svih strana mame morske vile, a kormilar mora napeti svu svoju silu, mora povući sve nauke iz povijesti, da uzmogne povesti ladju sigurnu i čitavu preko divljeg mora.

Lugano, 27. Dopisnik „Vossische Z.“ javlja: Dok svi listovi javljaju o neposrednom ustupu Rumunjske, opozorava „Giornale d'Italia“ neka se toliko ne jagme za Rumunjskom. U inozemstvu bi se prema tome moralo vjerovati, da četvorni savez treba Rumunjsku, jer da inače nebi mogao ništa postići. Mora se naprotiv promisliti, da li su rumunjske usluge vrijedne zahtijevanih protusluga. Svakako je posve krivo, da se upravlja oduševljene izjave na neodlučnu Rumunjsku i na bezglavu Grčku. Vojnički stručnjaci opetuju tome nasuprot, da se bez rumunjske pomoći ne da na Balkanu ništa učiniti, te kapetan Ranzi ponovno predlaže u „Resto del Carlino“ neka se ne uzima za cilj niti Monastira, niti Niša ili Sofije, već neka se učini liniju Solun-Seres-Drama-Kavala glavnom linijom za navalu. Tu su terenske poteškoće najmanje, sudjelovati može i brodovlje te se najlakše može postići združenje kroz Dobruču marširajućih Rumena i odrezanje od Carigrada. Ranzi opaža takodjer, da bi neodlučni svršetak bojeva na Balkanu značio poraz četvornog saveza.

Njemačko savezno vijeće na okupu.

Berlin, 28. (D. u.) Wolffov ured javlja: Pošto je rumunjska vlada navijestila jučer Austro-Ugarskoj rat, sazivlje se odmah na sjednicu savezno vijeće.

Rumunjska podmuklost.

Beč, 28. (D. u.) „Neue Freie Presse“ doznaje sa diplomatske strane, da je Bratianu još u nedjelju u jutro izjavio austro-ugarskom poslaniku, da on može, hoće i da će očuvati neutralnost. Medjutim je ali bilo pismo, što je sadržavalo naviještenje rata već u rukama rumunjskog poslanika u Beču. 26. kolovoza u jutro bio je Czernin primljen od kralja, koji je poslaniku izjavio, da će se krunsko vijeće odlučiti u smislu očuvanja neutralnosti.

Promjena poglavice grčkog glavnog stožera.

Ženeva, 28. (D. u.) „Agence Havas“ javlja iz Atene: Poglavica glavnog stožera Dusmanis i podpoglavica istoga Metaxas bili su dignuti kraljevskom naredbom iz svoje vlasti. General Moschopulos, zapovjednik trećeg grčkog zbora, bio je imenovan poglavicom glavnog stožera. Te odredbe pobudjuju veliki utisak.

Kako obrazlaže Italija svoju nevjeru protiv Njemačke.

Berlin, 28. (D. u.) „Norddeutsche Allgemeine Z.“ objelodanjuje izvornik talijanske note, koja se odnosi na naviještaj rata Njemačkoj. Nota razjašnjuje: Neprijateljski čini njemačke vlade protiv Italije slijede jedan za drugim sve to češće: A to su ponovne dobave oružja sa strane Njemačke Austro-Ugarskoj, neprekinuto sudjelovanje njemačkih vojničkih osoba kod vojničkih operacija protiv Italije, podupiranje Austro-Ugarske u najposljednjem vrlo opsežnom poduzeću protiv Italije, izručenje Austro-Ugarskoj talijanskih zarobljenika, što su pobjegli iz austro-ugarskih koncentracijonih tabora u Njemačku, zabrana svake isplate Talijanima kao neprijateljskim inozemcima, obustava rentovnog isplaćivanja talijanskim radnicima, koji su imali na to zakonito pravo. Iz svih tih pojava dokazuje se pravo i sustavno postupanje njemačke vlade protiv Italije. Takovo stanje nije moguće dalje podnositi.

„Norddeutsche A. Z.“ opaža na to, da bi bilo poštenije, da je talijanska vlada odustala od toga, da obrazloži sofističkim argumentima svoje ratno navještenje k Njemačkoj. Ona ne će time razuvjeriti nikog, da je njezina sadašnja odluka ništa drugo, nego li daljnja posljedica nevjere, što ju je prije izvršila i posljedak pritiska, što su na nju kroz više mjeseca vršili Engleska i njezini saveznici.

Neprijateljski ratni izvještaji.

Rusija.

Petrograd, 26. Služb. izvj. od 25. t. poslje podne. Na kaukaskoj fronti traje dalje naše napredovanje zapadno jezera Van. U smjeru prema Mosulu proganjamo ostatke potučene turske divizije.

Francuska.

Pariz, 26. Služb. izvj. od 25. t. posl. podne. Sjeverno Somme učvrstile su se tekom noći francuske čete sjeverno i sjeveroistočno Maurepasa. Nijemci su upravili protiv sela žestoku protunavalu. Pošto su na visini 121 bili pokošeni topovskom vatrom i vatrom iz strojnih pušaka, nijesu se na nijednom mjestu približiti francuskim linijama, već su imali teških gubitaka. Zarobili smo 60 vojnika, medju kojima 2 časnika. Ukupni broj neranjenih zarobljenika, što su ih Francuzi od jučer dalje učinili u tom odsjeku, iznaša više od 350. Medju Ouvre i Aisnom vršio se je tekom noći dosta živahan topovski boj u okolici Roye, Lassigny i Moulin-sur-Touvent. Na desnom brijegu Meze živa djelatnost obju topništva u okolici utvrde Thiaumont. Oko 2 sata kušali su Nijemci izvesti navalu protiv Fleurya, koja se je sasma izjalovila. U Apremontskoj šumi slijedila je opstrijeljavanju francuskih jaraka njemačka navala, koju je zatvorna vatra lakotom zadržala. Kod Chauvoncourta izjalovilo se je u našoj vatri njemačko poduzeće protiv neke malene straže.

Zračni bojevi: Francuski je pilot jučer oborio njemačko ljetalo kod Gremeceya, sjeveroistočno Nancya.

Služb. izvj. od 25. t. mj. na veče. Na fronti Somme nastavili smo tekom dana pucati našim topništvom na njemačka utvrdjenja. Do sada smo u jučerašnjim bojevima zarobili 608 vojnika. Danas smo u osvojenom dijelu Maurepasa našli i drugih strojnih pušaka. Jugoistočno St. Michiela zadržala je naša vatra u noći neprijateljski pokušaj protiv Croix-Sanct-Jean. Drugi jedan napadaj na naše položaje u šumi Ailly dozvolio je Njemcima, da su prodrli u pomaknuti odsjek naših strijeljačkih jaraka, ali smo ih odmah izbacili našom protunavalom. Na ostaloj fronti obična topovska vatra.

Belgijski izvještaj: Na različitim točkama belgijske fronte izmjenično topovsko opstrijeljavanje; naše baterije sviju kalibra su žestoko opstrijeljavale njemačke položaje kod Het Sas. U okolici Boesinghe bol sa bombama.

Paris, 28. (D. u.) (Solunski izvještaj). 25. o. mj. pucala su dva engleska monitora i jedan engleski krstaš na kavalske tvrdjave, koje su, osim jedne, zauzeli Bugari.

Istočno bojište: Istočno jezera Tahinos izbjegla je engleska konjanička patrula neprijateljskoj pozornosti, jašila je uz rijeku Angista te je razrušila više mostova. Gradovi Kavala i Drama jesu još uvijek zaposjednuti od grčkih posada, te nijesu još bili napadnuti. U okolici Strume dosta živahno puškaranje medju predstražama i čarkanja. U okolici brda Beleš, jezera Dojran te na desnom brijegu Vardara živahna topovska vatra. Naše su čete utvrdile osvojeno područje pred Ljumnicom. Na našem lijevome krilu su srpske čete znatno napredovale; u okolici Kukuruza su Srbi odbili živahne protunavale Bugara na naše položaje sjeverozapadno Ostrovskog jezera, te su zarobili više stotina momaka.

Engleska.

London, 26. Prvi službeni izvještaj od 25. t. mj. Na našem desnom krilu smo se združili sa Francuzima, koji su preko Maurepasa bitno napredovali. Vršio se je vrlo ljut boj na istočnom i sjevero-istočnom rubu šume Delville, te smo sada pomakli našu liniju na obim stranama ceste Longueval-Flers za nekoliko stotina jarda naprijed. Kao rezultat tih operacija zarobili smo do jutros u 8 sati 8 časnika i 179 vojnika. Dužine neprijateljskih jaraka, što smo ih jučer zauzeli južno Thiepvala i koji su spomenuti u izvještaju od posljednje noći, siže preko izbočine Leipzig još za 700 jarda. Iza toga bijaše u tom odsjeku postignut navalom sa ručnim granatama još i daljnji uspjeh i kod vrlo malenih gubitaka sa naše strane, zarobili smo osim 62 vojnika, o kojima smo javili posljednje noći, još i drugih 165 vojnika. U blizini kamenoloma istočno Hullacha potpalili smo minu, čiji lijevak sada utvrdjujemo. U prošloj smo noći izvršili nekoliko uspješnih provala te smo prodrli u njemačke linije sjeverno Neuville-St. Vast u blizini Hullacha i zapadno Alberta zadavši neprijatelju nekoje gubitke. U blizini Quinchya uslijedila je mala neprijateljska provala, jedno je odjeljenje prodrlo u jednu našu sapu, ali smo ga ručnim granatama odmah iz nje iztjerali.

Drugi služb. izvj. od 25. t. mj. Zapadno Girenchia bijaše suzbita neprijateljska navala. Topovska djelatnost na raznim djelovima fronte.

Služb. vojni izvj. od 25. t. mj. Na obim stranama ceste Longueval-Flers smo pomaklî naše linije za više stotina jarda naprijed te smo se svojim desnim krilom priključili Francuzima, koji su prodirali kroz Maurepas.

Služb. solunski izvj. Naše su čete razrušile tri mosta sjeverno Neohori, medju Pasom, Koprisijem i Kucukom usprkos bugarskom otporu.

Domaće Vijesti.

Pitanje istarskih bolestnika. Obzirom na znatne troškove, koje istarski zemaljski fond podnosti radi Istrana zaklonjenih u gradskoj bolnici u Trstu te u pomoćnoj bolnici u Trstu, Via Pondares, presjednik Zemaljske Upravne Komisije, dvorski savjetnik Lasciac pregledao je augusta mjeseca o. g. rečene bolnice, te je ustanovio, da veliki broj Istrana zaklonjenih u istima, koji nisu više potrebovali liječničke njege u bolnici, nije mogao da bude povraćen u zavičaj, bilo što je mjesto prebivanja bilo evakuirano kad je rat buknuo, bilo što do sada nije mogla da bude ustanovljena općina pripadnosti. Nakon što su bile točno utvrdjene lične prilike spomenutih zaklonjenika, u koju svrhu svaki pojedini je bio ispitan od člana komisije Benzona, bilo je odlučeno da se 35 od njih odpremi u zavičaj, odnosno u kakovo zatočište bjegunaca. Za ostale traju pregovori. Jer se za zaklonjenike, koji više ne potrebuju liječničke njege, troši mjesečno okolo 7—8000 kruna ukupno te ovaj trošak može biti prištedjen od zemaljskog fonda i od općina, Zemaljska Upravna Komisija će energično nastojati da zgodnim mjerama ukloni takove nepodobštine toliko u pogledu gradske bolnice u Trstu koliko one na Rijeci. Svakako je dužnost zavičajnih općina, kako je istima bilo predočeno od Zemaljske Upravne Komisije, da poduzmu shodne korake za povratak u zavičaj spomenutih osoba. Presjednik: Lasciac, s. r.

Imena ulica u Istri. Akcija pokrenuta od Zemaljske Upravne Komisije, da se javnim trgovima i ulicama dadu primjerna imena, nastavlja se u Margrofiji Istri sa uspjehom. Najradje se upotrebljavaju imena naših velikih Vladara i vojvoda kao n. p. Promenada Frana Josipa I, Ulica Frana Josipa I, Trg Frana I, Trg Cesarice Jelisave, Trg Karla Frana Josipa, Ulica Nadvojvode Eugena, Viška ulica, Tegetthof-ova ulica, Česarevićeva ulica, Ulica Marije Josefe, Boroevićev trg itd. Bila su takodjer uspostavljena starinska imena lokalne historičke važnosti, koja su zadnjih godina bila zamijenjena sa neprikladnim nazivima, što nisu stali u skladu sa austrijskom državnom misli. U više općina rečena akcija je još u toku. Presjednik: Lasciac, l. r.

Milodari za „Družbu“. Preko ove uprave poslaše naknadno za Družbu sv. Ćirila i Metoda, prigodom narodnog blagdana gg. Henrik Stieber iz Lavova K 20; Marijan Šeštić, vodnik i Niko Šmiljan, pješak sa bojne pošte 601 po K 2. Ukupno K 24; zadnji iskaz K 941.98; sveukupno

K 965·98. Cjelokupna svota biva doznačena upraviteljstvu Družbe sv. Ćirila i Metoda.

Maksimalna cijena sijenu. Po naredbi c. kr. Namjesništva od 20. t. mj. br. Pr. 2001-1, koja bijaše izdana u d. z. l. br. 30, naređuje se cijena za sijeno po 13 K kvintal. — Č. kr. tvrdjavni komesar: Schönfeld, m. p.

Iz Hrvatske.

† **Franjo Soić.** U Vigu (Španjolska) naglom je smrću preminuo Franjo Šoić, pom. kapetan društva „Adrija“ i c. kr. kadet u pričuvi. Tko god ga je poznavao iznenadila ga i kosnula ga se njegova nagla i prerana smrt. Ta navršio je jedva 35 godina života i kad je najbolje mislio živjeti nemila smrt prekinula je nit njegova života. Franjo Šoić bio je od onih prvih, što su svršili nautičku školu u Bakru, kad je ista produljena na 7 godina, pa je prema tomu pripadao k mladjoj generaciji naših pom. kapetana. Odmah se svom dušom posvetio svomu zvanju, pa položiv ispit poručnički i kapetanski, stupio je u službu gore spomenutog društva, gdje je sve do svoje smrti točno, savjesno i besprikorno službovao. Bio je dobar sin, vjeran suprug, nježan otac i ljubljeni brat. Govorio je više jezika; osim materinskog, znao je talijanski, engleski, njemački i španjolski. Rado se bavio hrvatskom politikom, budno pratio razvitak svjetskoga rata i željno iščekivao konac, da se povrati u naručaj svojih milih i dragih, — ali eto toga ne dočeka, već legne u hladan grob daleko od svoje hrvatske domovine, koju je ljubio svim žarom duše svoje. Bila mu lahka zemljica, a duši mu vječni pokoj!

Razne Vijesti.

Hindenburg četama u Mitavi. „Deutsche Warschauer Zeitung“ donosi, da je Hindenburg povodom godišnjice zaposjednuća Libave upravio četama u Mitavi slijedeći govor: „Gubici, koje ste Vi Rusima zadali u svrhu obrane ovoga nanovo nam povjerenoga njemačkoga zemljišta kod Jakobstadta na Dvini i prije nekoliko dana kod Rige, pokazali su caru željeznu volju za ostvarenje carevih riječi: „Dotle neka više ne bije slavenski val. Ovdje će Nijemci uvijek vladati. Zato se borimo i zato umiremo“.

Velike ruske operacije u kolovozu. Ruske novine slažu se u prorokovanju o velikim ruskim operacijama u mjesecu kolovozu (po starom). Nekoje novine ističu, da je operacijoni cilj ruskih ratnih osnova Lavov, dok druge predlažu ofenzivu u pravcu na karpatski kut.

Popuštanje englesko-francuske ofenzive. Clemenceau piše o popuštanju bojeva na Sommi: Briandovo je ministarstvo u zbornici svečano obećalo pobjedu Francuske za početak, ili najkasnije do sredine septembra. Ministarstvu preostaje dakle još samo dvadesetak dana, da ispuni obećanje i baci neprijatelja preko Rajne.

Veliko antantino ratno vijeće. Kako javljaju iz Rotterdama, doputovao je francuski general Pau iz Rusije u Le Havre, odakle je odmah proslijedio put u Pariz, gdje će prisustvovati velikom ratnom vijeću antante, koje će se vršiti idućeg četvrtka.

Politički izgredi u Grčkoj. Londonske novine donose, da je prigodom jedne političke komedije u atenskom kazalištu „Panhelenicon“ došlo do ponovnih političkih izgreda. Kod jednoga prizora, u kojem se prikazuje istup Venizelosa protiv kralja, zavikno le netko u galeriji „Živio Venizelos!“ To je dostajalo, da dodje do velikih nereda. Uz poklike: Živio kralj! bacio se veći dio gledalaca, medju njima i časnici na Venizeliste, koji su se bili izdali protivničkim povicima. U velikoj gunguli došlo je i do šaka, dok su časnici dapače povukli i sablje. Bilo je više ranjenih, medju kojima i pobočnik ministra rata Papaphelesas.

Instrukcije generalu Sarrailu. Njemačke novine donose, da je general Joffre dao instrukcije generalu Sarrailu neka naime nastavi navalna kretanja samo u jednom dijelu fronte, pošto će se ratno vijeće doskora i opeta popazbaviti solunskim pitanjem, a u toku su takodjer i pregovori sa rumunskim poslanicima.

Protjerani ruski računi. Ruski centralni zarobljenički ured u Petrogradu raširio je vijest, da je od početka rata pa do početka Brusilove ofenzive palo u rusko zarobljeničtvo više od milijun i 300 tisuća njemačkih i austro-ugarskih zarobljenika. Izvjestitelj „Pesti Hirlapa“ javlja iz Züricha, da je ta vijest vrlo udaljena od istine.

Radiotelegrafska postaja na Long Islandu. Prema vijesti američkih novina nakanilo je neko američko telefonsko poduzeće podignuti na Long Islandu novu radiotelegrafsku postoju, koja bi imala nadmašili sve dojakošnje. Ta bi postaja dosegla visinu od 307 m, te bi po tom bila za 7 m viša od samog Eiffelovog tornja. Prema osnovi stajala bi postaja u vezi s jednim drugim tornjem u Buenos Ayresu, za koji je argentinska vlada već izdala koncesiju. Električna oprema orijaškog tornja bit će dvostruko veća nego su najbliže i najveće radiotelegrafske postaje, i to po Puolsenovom sistemu. Kako se je jur sa predradnjama započelo, ima nade, da će gradnja biti gotova najkasnije u godinu dana.

Novi aeroplan. Kako iz Clevelanda javljaju, konstruirao je neki Ferdinand Žele u Americi novi aeroplan, koji je bio dne 20. do 25. juna u Clevelandu izložen. Mladi je čovjek Slovenac, a ima mu istom 18 godina.

Ofenziva protiv Sofije. Pou ovim naslovom piše pariški dopisnik „Stampe“ o skoroj ofenzivi Sarrailove vojske, koja će biti navodno upravljena protiv Sofije.

Mirovni uvjeti francuskih nacijonalista. — Prema vijesti Frkfrtr. Ztg.“ resumirao je poznati francuski nacionalistički agitator, Charles Maurras, mirovne uvjete francuskih nacijonalista u ovih pet točaka: 1. Osuda cara Vilima; 2. Uništenje pruske države; 3. Raskomadanje Njemačke; 4. Ratna odšteta, plativa u mjesečnim obrocima; 5. Dodijeljenje lijeve obale Rajne Francuskoj. — Inače nema Maurras drugih boli.“

Dovršena kazna od 104 godine. Ovih dana navršila se 104. godina od onog vremena, kad je za rata u Španjolskoj provalila jedna engleska kopljanička regimenta u podrum nekog samostana i ispila 104 butilje vina. Radi toga nedjela bila je regimenta kažnjena sa 104 godine, a kazna je sastojala u tome, da su svi vojnici, koji su onda, pa sve dok su minule 104 godine, pripadali toj regimenti, morali stajati svake večeri sa glazbom na čelu i prezentirati dok glazba odsvira španjolsku himnu, budnicu, marš princa Valesa i na koncu „God save the King“. Minule su 104 godine, i tako je regimenta sretno riješena te kazne, koja bi bila donekle pravedna jedino za one, koji su se u istinu pogostili sa izvrsnim butiljkama iz podruma španjolskih fratara, al nikako za one jadnike, koji nisu te božije kapljice od pred 104 godine ni okusili.

Rijetki nebeski pojavi. „Astronomische Zeitschrift“ piše: Ovih dana opaženo je u Njemačkoj ponovno čudnovato crvenilo na večernjem nebu. U jutro, ali osobito u večer, u sumraku, pojavljuje se neobična ali neopisivo lijepa igra boja na dalekom obzorju. Slične pojave su zabilježene samo za velike provale Krakataua g. 1883., za katastrofe na Martiniqueu g. 1912. i za provale Vezuva g. 1907. Ova igra prirode započinje od prilike 30 časaka iza zalaza sunca a traje oko sat i pol. S prva je obzor žutkast, onda sjajno crven, zatim intenzivno grimizne boje, koja se polako opet pretvara u žutu i svijetlo zelenu. Iza 50 časaka vidi se široka pruga sastavljena iz narančaste, crvene, i crveno-smeđe boje. Jutrom se prizor započinje obratnim redosljedom boja. Začudno je, da se boje tim jasnije odrazuju, što je nebo vedrije. Učenjaci misle, da se tu radi o lomljenju sunčanih zraka u vulkanskim prašnim masama i da je negdje na sjeveru došlo do jake vulkanske provale o kojoj mi, uslijed manjkavih vijesti za vrijeme rata nismo još ništa doćuli.

Gospodarstvo.

Sapun za domaću potrebu.

Sapun je hemični spoj tustila i pepela (luga). Svako je tustilo dobro za tvorenje sapuna: govedji i ovčji loj, svinjska mast, svaki kuhinjski odpadak, svako ulje od uljike, repe, suncokreta itd. I svaki je pepeo za to dobar. Mjesto pepela može se uzeti 5 dijelova vapna i 1 dio sode; dobro je dotati i nešto živoga vapna.

Kod tvorenja se sapuna postupa ovako: Uzme se mast, loj ili ulje ili od svega po malo i metne se ga u po sudu. Tu mast treba zalivati neprestano s lugom (lušijom), koji je od pepela učinjen, i koji mora biti uvijek pripravljen u čabru. Čabar s lušijom može stajati više, da može kapati ili polagano pretakati se u posudu s tustilom. Voda mora uvijek pokrivati pepeo. Od časa do časa treba dodati u čabar novog pepela i nešto živoga vapna, da ostane lug oštrij.

Lug i tustilo prečinjaju se u donjoj posudi sami od sebe bez kuhanja u sapun, koji je istina tekuć, ali ipak dobar za pranje i čišćenje.

Takvi se tekući sapun može osoliti i prekuhati u tvrdi sapun na slijedeći način: U posudu, u kojoj hoćemo prekuhati tekući sapun, nalijemo vode, osolimo ju pošteno, pa prilijemo tekućega sapuna, pa tu smjesu kuhamo. Za par sati pustimo je, da se ohladi i poberemo pjenu. Ta je pjena sapun. Pjenu spremimo u posudu, rastopimo ju na ognju i prelijemo u drugu posudu, da se ohladne i otvrdne. Sapun je gotov; treba ga još samo razrezati na komade.

Smjesi, prije nego li ju prekuhavamo, možemo dodati još čiste smole ili terpentina, da dobije ljepšu boju.

Sapun iz loja može se kuhati i na ovaj način!

Na svakih 10 kg. loja uzmi 3 kg. živoga vapna, 23 litra mehke vode, 3 četvrta kg. sode i 3 kg. soli. Potom stavi vapno u posudu, poškropi ga s nekoliko vode i pokri ga. Poslije 15—20 časaka je vapno ugašeno i raspade se u prah. Na to stresi vapno u sodu. Nakon jednog sata dolivaj vode i mješaj neprestano. Zatim pusti da se tekućina staloži i da gusto padne na dno. Čistu tekućinu koja je zgora i koja je lug stavi skupa s lojem nad oganj. Ta smješa neka kuha 4 do 5 sati; potom uspi u nju spomenuta 3 kg. soli. Na talog vapna i sode nali opet druga 23 litra mehke vode, pomješaj je i pusti da se opet staloži gusto na dno. Sa čistom tekućinom pak zalivaj sapun, kod ga kuhaš. Kada se nabere sapun na vrhu u obliku pjena, poberi ih i stavi ih kuhati u kakvoj posudi, da se rastope. Preli ih u drugu posudu, da se ohlade i da otvrdnu. Tako si dobio sapun, razreži ga kao palentu na komade i spravi ga na hladno mjesto, dok ti bude trebao.

Na koncu spomenuti ćemo našim ljudima, koji ne znaju kako se sapun pravi i koji dapače ni misle da si ga nije moguće samo kod kuće načiniti, samo ovo: Česi, koji su se naselili po Slavoniji čine sami doma sapun i mnogi seljaci naučili su se od njih, pa u svojim kmetskim kućama prave vrlo dobar sapun.

* * *

Da koci ne gnilju.

Treba onaj dio, koji ćemo u zemlju zabosti, omazati smjesom lanenog ulja i ugljena. Ova se smjesa ovako pripravlja. Vrućem lanenom ulju treba pridodati stučena ugljena sve dotle, dok ne dobije gustinu masne boje; ovom smjesom, još dok je vruća, valja omazati onaj dio koca i začuvati će se mnogo godina, pa je sagnjije.

Da krmad ne zakržljavi.

Napredni težaci u Englezkoj upotrebljavaju za gornji posao ovo sredstvo, koje i da preporučam, jer sam kušao.

Svaki dan, prije nego što češ dati izjutra krmadi hranu, podaj im najprije jednu žlicu lanene proje sa kiselim mlijekom izmiješane, neka poloču. Po potrebi i po veličini krmčeta i više. Poslije 8 dana treba im toga više dati, a sve dotle naraćaj, dok ne vidiš, da ti se krmče otrglo i oporavilo. Ako ti je krmče bolesno — ovim češ ga izliječiti.

Čaše i staklenice

na koje se naročito od vode sa bunara uhvatio vodeni talog, možemo najčišće oprati sa solnom kiselinom, koju možeš nabaviti u svakoj ljekarni (apoteki). Na jednu litru vode treba uzeti 10 kapljica rečene kiseline i tom kiselinom dobro isprati opriljane čaše i staklenice. I stakla po prozorima možemo ovom kisalinom vrlo dobro oprati.

Jasenovo lišće kao sredstvo protiv proljeva.

Često biva da telad ili janjad, dok se još doje i kad su se počeli prihvaćati i druge hrane, imadu jak proljev. Kao ustuk proljevu preporučuju i jasenovo lišće. Sakupljeno i sušeno ovo lišće može im se davati za brstenje. Ono ima moći, da steže, i to se vrlo opaža kod govečeta, kad mu se u kasnoj jeseni, pri neimaštini druge hrane, pruža jasenovo lišće.

Kako češ postupati sa onim stablom voća, komu je koru blago načelo i nagrizlo?

Je li rana još na mlado, onda je namaži hladnim tečnim voćarskim ljepilom ili ilovačom i kravljom balegom. Nu ako je rana zastarjela i ogrizina se osušila onda je najuharnije, da ranu namažeš katranom.

Smije li seljak prodavati slamu?

Odmah se odgovara: ne smije, jer svaki seljak, koji slamu prodaje, rdjav je gazda. Evo zašto. Ne smiješ slamu prodavati i zbog djubra (gnoja), pošto ona slama mora opet u zemlju da posluži kao biljna hrana onim usjevima, koje čemu u napredak sijati. Seljak mora imati slame u obilju, da prehrani blago, ko i za nastelj (prostirku). Istom onda, jesi li nagrno toliko slame da će ti je i priteći za godinu dana — možeš višak prodavati. Drugačije pod nijedan način, jer bi onda morao kupovati gnoja, da zemlji nadoknadiš one nuždne sastojine, koje su iz zemlje u slamu prenešene.

Svaki seljak, koji prodaje slamu, prodaje i moć zemlje, a s ovog propada i on sam.

Neka se dobro zapamti ova besjeda!

Nikola Vežić.

MALI OGLASNIK.

Izgubljen bijaše u nedjelju poslije podne u ulici Sissano jedan mali, zlatni sat sa perlama i kožnatim naručnikom. Pošteni nalazač neka je izruči uz dobru nagradu u ul. Sissano br. 22, II. kat desno. 81

AUGUST SENOA.

Vladimir.

(Nastavak.)

„Pače više,“ kimnu Eugenij.

„Pogodio si, prijatelju. Dobranićev sin Koloman majčin je mezimac, raspušten, prevrtljiv dječak, kome je sve slobodno, nad kojim roditelji nemaju nikakve vlasti. Taj prpošni dječak zlostavlja cijelu kuću, i oca i majku i sestru i svu družinu. Divlji je kao ždrijebac bez uzde. I mene htjede taj mladi nasilnik spraviti pod svoju vlast i kad ga prvi put ukorih, jer nije naučio bio svoje zadaće, upita me posve mirno, kojim pravom da ga korim; da ni ne znam, da je on gospodin, ja samo njegov sluga. U meni uskipi krv. Malo da se ne zaletih na nj. Bio sam tvrdo odlučio ostaviti se učiteljstva, dignem se naglo, da je dječak sav protrnuo od straha i podjem ravno gospodji, te ispripovijedim, što se je sbilo. Rekoh, da moje poštenje toga podnositi ne može i da se zahvaljujem. Domačica bijaše, čini mi se, uvrijedjena. Koloman da je mlad, te buba katkad štošta u vjetar, al da me sigurno nije uvrijedili htio, i neka ne sudim toli oštro o riječima djeteta. Ja ostah tvrd. Gospodja Dobranićka bijaše u očitoj neprilici, kad joj izjavih svoju odluku. „Idem, rekoh, idem pod svaki način. Ako sam i mlad, opet sam zrio te imam plemićkoga ponosa. Vi znate vrlo dobro, da ne postah učiteljem Vašega sina od nevolje. Umoljen, htjedoh da ga po najboljem znanju poučim, da ga uputim na poštenje. Kako da mu budem učiteljem, kad me ne štuje. Idem!“ Gospodja me uze tješiti i nagovarati, ali ja ne popustih. Tad se sretoh s okom njezine kćeri, koja je do svoje majke stajala. Sutila je mramorkom, ali njezino oko govorilo je živo. Kako da ti opišem taj pogled? Bilo je, kanda me djevojka moli, neka ostanem. Pod tim dugim trepavicama sijevala je tolika blagoća, da mi se srce smekša. Neka tajna žalobnost provirila iz te žarke zjenice, mišljah, da će se sad na izvinuti suza ispod vedja. „Dobro, rekoh, milostiva gospodjo, ja odustajem od svoje prvanje namjere, ali dječak mora opozvati, što je rekao, mora moliti za oproštenje!“ Pozvaše dječaka. Mati mu poče govoriti mekim, plašljivim glasom, da me je uvrijedio, da toga više ne smije učiniti i neka joj to obeća.“

Koloman stajaše, gledjuć u zemlju, kao panj; ni da bi trenuo okom. Majka mu progovori dva, tri puta, al on ne odgovori ništa. Tad planu iznenada Lucija, njegova sestra. Lice joj se zarumeni od ljutine, oči zasijevnuše. „A šta ga moliš, majko, viknu, toga nevaljanca! Je li vrijedan, da mu toliko blago govoriš? Ti besramni, nevaljani dječače! Kleknut biš morao pred majku i pred gospodina Vladimira. Hvali mu, da ti je moguće, da se što pametna naučiš. Šta će od tebe biti, ako ostaneš tup i glup i prazan, kao što si sad? Zamoli gospodina učitelja za oproštenje!“ Dječak protrnu. I u istinu, još nikad ne vidjeh toliko odvažnosti, koliko u Lucije. Nije radi riječi, ali to oko, ta usta, taj žar lica, to drhtanje glasa bijaše toli čarobno, toli silno, da se je i moga srca primilo. I Kolomana smeksa sestrina filipika. Vojničkim, omjerenim korakom pridje k meni, pogleda me ozbiljno i reče u pol glasa: „Oprostite!“ zatim se okrenu k majci i poljubi je u ruku. Gospodja Dobranićka gledala je velikim očima, šta tu biva, a Lucija kimnu mi smiješeći se ispod oka, kanda se veseli našoj zajedničkoj pobjedi. I zbilja pobijedismo divljaka bar na nekoje vrijeme. Bijaše miran i poslušan, počeo me je pače o svačem ispitivati, dočim je prije šutio. Upitah se, odakle Luciji toliko simpatije za me? Ne mogoh si nikako odgovoriti. Radoznalost pekla me je živo. Poče promatrati djevojku, i začudih se sam sebi, da je, sastavši se s njom toliko puta, pravo mi pogledao nijesam. Krasna je, brate, prekrasna.“

„Vidjeh je već,“ reče Eugenij mirno.

„Ti ne priznaješ, da je krasna?“

„Jest.“

„Ah ti si htio možda samo zapriječiti, da ti je pobliže opišem. Ne boj se! Ne ću ja u pomoć zvati kojekakve pjesničke fraze, da je iskitim. Lucija je djevojka posve naravska, istinska, prava protivština svoje majke. Svako kretanje, svaki pogled i posmijeh dolazi od nje uvijek bez priprave od sebe. Tako pomišljah pravu žensku ćud. Lucija nije jaka zatajiti ni radosti ni žalosti, ni štovanja ni prezira. Kraj toga ima u nje vrlo puno duha. Čudim se katkad, kako teško pitati umije! To doduše čine i djeca, ali Lucija pita pametno, i zna, zašto pita. Od onog dana počeh se više njome baviti, više s njome govoriti. Spazih, da joj je to živahnije opčenje milo. Zamoli me, neka joj donesem knjiga.

„Valjda pjesama?“ upita Eugenij.

„Da, pjesama.“

„Dakako! Tako počinje svako ljubavno poznanstvo,“ nasmiješi se Eugenij.

„Eto opet tvoje proze! Zar se ne možeš okaniti tih krpica?“

„Ja šutim i slušam vrlo strpljivo.“

„Sve što joj dadoh, čitala je vrlo marljivo i gdje joj štošta nije jasno bilo, zamoli me, neka joj smisao protumačim.“

„Komentar bijaše bez sumnje obilan i dramatičan. Ti si joj čitao Vrazove i Nijemčićeve pjesme? Je li?“

„Da.“

„Pa — pa i svoje, je li?“

„Jesam, jesam, nesretni sine!“

„A ona je bez sumnje pitala za ime tvojega ideala?“

„Nije.“

„Zbilja nije?“

„Nije, velim ti. Tu te je tvoja proza prevarila. Šutila je, ugibala se svakoj izjavi i to toli fino, toli nježno i dosjetljivo, da se preplaših, premda mi je srce do vrha puno bilo. Šutio sam i mučio se s divljim dječakom i latinskom gramatikom.

„Zna li majka za tvoje pjesničke komentare?“

„Zna.“

„Pa?“

„Vrlo joj je milo, da se zabavljam toliko njezinom kćeri. Ponosi se, da je toli duhovita, ili, kako sama veli, idealna, i gotovo se je izmirila s ilirskim novotarijama.“

„Razumijem. A otac?“

„Otac se ne brine ni za što. Njega kanda nema u kući. Samo kad ljudi po poslu dolaze ko domačici, upućuje ih na muža svoga.“

„A što dalje?“

„Napokon se riješila moja sreća.“

„Da čujem.“

„Bilo je to danas pred podne. Kao obično poučavao sam Kolomana. Sjedjasmo u gustoj sjeni na brdeljku, odakle puca krasan vidik u šumsku goru. Bjesmo se uklonuli amo, jer su Dobranićevim sa sela u goste prispjeli bili i to čitava četa tetaka, stričića i što ja znam, ukratko, bilo ih je cijela kuća puna tako, da nam ne osta ni odjednom za našu latinsku gramatiku. Domačica bila nje je u jutro, čim dodjoh, pozvala k objedu, a je primih taj poziv. Dječak je bio onoga dana vanredno revan; pazio je točno na sve, što sam govorio, odgovarao je na moja pitanja, kako treba. Ja sam se tomu nemalko čudio, a to tim više, jer je medju pridošlim gostima bilo nekoliko dječaka, s kojimi je dakle moj Koloman puno posla imao. Potom sam očekivao, da će moj Koloman biti raztresen i nepažljiv. Nu poslije si protumačih cijelu zagonetku. Lucija mu bješe rekla, da će mu se danas vrijeme nauka prikratiti, ako bude marljiv i poslušan; ako ne bude, da se ne će smjeti ni po objedu igrati s dječacima. To je bilo dječaku zadalo strahu, jer je dobro znao, da se Lucija ne šali. Čitajući poglavlje iz „Gallskoga rata“ od Julija Cezara, bjesmo upravo došli do krvave bitke sa Helvečani, kad Koloman u jedamput dignuv glavu reče: Oh, sto puta sam prokleo sve konjugacije i deklinacije. Pogibao sam na mukama.

(Nastavit će se.)